

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПРАКТИКА „УТРИННА ПРИКАЗКА”

Формиращ психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група в детската градина

Автори: проф. дпн Даниела Тасевска

доц. д-р Емил Бузов

Настоящият формиращ психолого-педагогически и методически практико-приложен модел „Утринна приказка“ за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група в детската градина отразява подготовката на детската Личност като гарант за формиране на Знания, Умения и Отношения за успешен преход в началното училище с оглед подпомагане цялостното (холистично) развитие на всяко дете, особено в социално-емоционално и познавателно отношение.

Формирацията психолого-педагогически и методически практико-приложен модел има за цел да надгради всички постигнати добри резултати на Педагогическата практика „Утринна приказка“ по време на предишните три модела (Адаптационен, Целеполагач и Трансформиращ), както и да даде нова методическа траектория за развитие на Педагогическата практика.

По този начин формирацията модел на Педагогическата практика „Утринна приказка“ ще затвърди реалното включване на всяко дете в конкретна дейност по време на провеждането на заплануваните дейности по седем образователни направления и превръщането му в централна фигура (протагонист) в процеса на преподаване от страна на учителя.

Адаптационен модел	Целеполагач модел	Трансформиращ модел	Формиращ модел
1. Успешен преход на детето от семейна към нова социална среда.	1. Постепенно утвърждаване на детето от Аз-образа към първоначално	1. Утвърждаване на личностното участие в различни дейности чрез личностна изява	1. Създаване на условия за превръщане на детето в централна фигура (протагонист) в процеса на

	.лично самоутвърждаване.		преподаване от страна на учителя чрез игровия механизъм.
2.Включване на родители и представители на семейната общност в предварително подготвени дейности.	2.Участие на педагога с редуцирано включване на заинтересовани страни, както и на родители и представители на семейната общност в предварително подготвени дейности.	2.Участие на педагога и частично включване на заинтересовани страни, както и на родители и представители на семейната общност в предварително подготвено трансформиращо взаимодействие.	2.Участие на родители и представители на семейната общност като доброволци в заплануваната дейност за реализация на формирания модел.
3.Формиране на умения за наблюдения и изпълнение при детето.	3.Развитие на умения за конструктивно слушане и споделяне при детето.	3.Развитие на умения за лично участие на всяко дете в трансформиращо взаимодействие.	3.Усъвършенстване на знанията, уменията и нагласите на детето по отношение на компетентно прилагане на формирания модел.
4.Изграждане за детето на подходяща приемна, подкрепяща, интерактивна, безопасна, мултикултурна хоризонтална и вертикална среда.	4.Развитие изграждането за детето на подходяща приемна, подкрепяща, интерактивна, дигитална, безопасна, мултикултурна хоризонтална и вертикална образователна (учеща) среда.	4.Използване на изградената образователна (учеща) среда за трансформиращо взаимодействие.	4.Подобряване на изградената вече Учеща (просоциална, приобщаваща, интерактивна, дигитална, безопасна, мултикултурна хоризонтална и вертикална) образователна среда.
5.Прилагане на игровия механизъм при реализация на определени дейности.	5.Разширяване прилагане на игровия механизъм при реализация на определени дейности.	5.Използване на игровия механизъм при провеждането на трансформиращото взаимодействие.	5.Утвърждаване на игровия механизъм като условие за качествено прилагане на формирания модел.
6.Създаване на условия за право на избор на детето при провеждането на различни дейности.	6.Делегиране на право на избор на детето при провеждането на различни дейности.	6.Използване правото на избор за реално участие на всяко дете в провеждането на трансформиращото взаимодействие.	6.Утвърждаване правото на избор за реално включване на всяко дете в реализация на формирания модел.
7.Рутинно провеждане на заплануваните дейности за деня.	7.Постепенен преход към тематичното обучение относно заплануваните дейности за деня.	7.Изработване на методически алгоритъм за провеждане на трансформиращо взаимодействие.	7.Интерактивност при реализация на формирания модел на взаимодействие в условията на интердисциплинарност.

При реализация на формиращия психолого-педагогически и методически практико-приложен модел „Утринна приказка“ за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група в детската градина се дава възможност за:

- формиране и развитие на знания, умения и отношения за успешен преход в началната училищна степен;
- реализиране на седемте точки от таблицата по посока цялостно развитие на детето с фокус социалното, емоционалното и познавателното му развитие на база игровия механизъм;
- целенасочено формиране и развитие на понятна и логично издържана диалогична и монологична свързана реч по посока на целенасоченост и планомерност на диалога (от разговор към беседа), към обогатяване на тематиката, увеличаване на общия обем на диалога и към по-голямо разнообразие на взаимодействието;
- възможност за интердисциплинарен преход от една към друга от заплануваните дейности за деня с възможност преноси на формираните знания, умения и отношения от едно образователно направление към други на база обща тема.

Физическо, психофизиологично, социоемоционално и когнитивно развитие на шестгодишното дете

Детското развитие се отнася до биологичните, психологическите и емоционалните промени, които се случват при хората между раждането и края на юношеството, тъй като индивидът прогресира от зависимост към нарастваща автономност. Културата играе важна роля за въздействие върху развитието на детето и това, което се счита за „нормално“ развитие, варира значително в зависимост от културата. Обществото и културата, в които всяко дете израства, влияят на всичко - от етапите на развитие и стиловете на родителство до това пред какви трудности е по-вероятно да се изправи човек.

Нормативният подход към развитието в периода на детството разглежда въпроса „Какво е нормално развитие?“. В ранните десетилетия на 20-ти век нормативните психолози изучават голям брой деца на различни възрасти, за да определят средната възраст, в която повечето деца достигат конкретни физически, когнитивни и психосоциални етапи в развитието. Не всички етапи са били универсални, което означава, че те не са изживени от всички индивиди във всички култури. Биологичните етапи като пубертета са склонни да бъдат универсални, докато социалните етапи, като например възрастта, в която децата започват официално училище или се отделят от родителите си, могат да се различават значително в различните култури (Gesell & Ilg, 1946).

Психофизическо развитие на 6-годишна възраст:

На 6-годишна възраст децата показват широк спектър от нови физически умения. Някои може да проявяват естествен атлетизъм, докато други работят за постигане на прости умения като хвърляне или хващане на топка. Също така има естествени вариации в темповете на растеж, като някои деца започват да стрелят, докато други растат с по-ниски темпове.

Повечето 6-годишни деца имат много енергия и се нуждаят от време на открито, за да я изразходят пълноценно. Физическата активност е важна, тъй като повечето деца на тази възраст прекарват много време в занималните на детската градина. Всъщност изследванията върху физическото развитие

подкрепят тезата, че тренирането на двигателните умения са полезни за когнитивните функции.

Фината двигателна координация продължава да се развива на тази възраст. Много от 6-годишните са по-опитни в рисуването, а техните рисунки/снимки и истории са много по-разпознаваеми като сюжет. Те са по-квалифицирани в използването на инструменти като ножици и могат по-добре да изпълняват задачи като връзване на връзки за обувки или закопчаване на копчета, с по-малко тромавост и повече точност. То има подобро функциониране, което улеснява ученето да кара велосипед, да плува, да използва ракета от федербал, бухалка и да рита топка и е умело в проследяването на обекти.

Шестгодишното дете има по-добър контрол върху уменията за енергично бягане, скачане, катерене и хвърляне, както и върху фините двигателни умения като сгъване рязане на хартия в прости форми. В поведението му се открояват по-прецизни и умишлени действия. То се забавлява с за решаване на проблеми и сортиране на елементи на пъзели и лабиринти, тъй като обхватът на вниманието му е увеличен. Шестгодишното дете вече работи по конструктивни задачи за по-дълги периоди от време, в които успешно концентрира физическите си възможности, но не винаги успява да ги оползотворява в последователност.

Обобщение:

На 6-годишна възраст детето показва непрекъснато подобряващите се двигателни умения, като бягане, скачане и прескачане, катерене и хвърляне. Демонстрира по-силна координация ръка-око (по-способно е да рита топка в вратата или да хвърля топка в цел). Спазва правилата на дадена игра или спорт, така че спортът често става по-значим.

Добре е в ежедневието на 6-годишното дете да се организират физически игри като хвърляне на топки, прескачане на въже или катерене през препятствия. Това е чудесно време децата да усъвършенстват своите координационни умения, което им помага да се чувстват по-уверени в себе си.

Развитие на невропластичността на мозъка на 6-годишна възраст:

Невропластичността е общ термин, който се отнася до промени в нервните пътища и синапсите, причинени от промени в поведението, околната среда, нервните процеси, мисленето и емоциите, както и промените, произтичащи от телесно нараняване.

Физиологичният растеж на мозъчната структура на шестгодишното дете се отнася до уменията му по отношение на обработка на информация, овладяването на език и формирането на концептуалните ресурси за разбиране и адаптиране към социалната среда.

Както и в предходните етапи мозъкът расте и узрява по-бързо от всеки друг орган в тялото на детето. Нервните (глиални) клетки, които представляват половината от цялата мозъчна маса в разглежданата възраст, са отговорни за процес известен като миелинизация. Органично здравите нервните клетки в мозъка образуват синапси, които освобождават химически сигнали (невротрансмитери), чрез които се осигурява на мозъка възможност да комуникира с другите органи и системи на тялото. Миелинизацията подобрява предаването на съобщения между синапсите и подпомага развитието на мозъка. Връзката между съседните неврони (която става по-гладка чрез миелинизацията) позволява усъвършенстваната мозъчна функция, като планиране и прилагане на поведение за интегриране на сензорна информация от околната среда. Синапсите се развиват бързо и някои от тях отмират, за да освободят място на нови и по-важни. Ако новосформираните невронни връзки не се използват активно от мозъка, той преминава през процес на „прерязване на синапси“ (премахване на ненужни неврони).

Обобщение:

Невропластичността е важен аспект на физиологичния растеж на мозъка на 6-годишното дете. Концепцията за невропластичност изследва как мозъкът се променя в течение на живота и как различните области на мозъка могат да се развиват и адаптират с течение на времето. Тази промяна се случва на различни нива, вариращи от клетъчни промени (причинени от ученето) до мащабни промени в отговор на нараняване. Ролята на невропластичността се

счита за важна за здравословното развитие, ученето, паметта и възстановяването от мозъчни увреждания.

Социоемоционално развитие на 6-годишна възраст:

Детството е време на бързо емоционално и социално развитие, тъй като децата се учат да регулират емоциите и да взаимодействат с другите. Заедно развитието на двата фактора отразява промените в емоциите и взаимоотношенията на детето с другите, които се случват през цялото детство.

Емоционалното развитие е по същество начинът, по който емоциите се променят или остават постоянни през целия човешки живот.

Социалното развитие е начинът, по който хората се учат да взаимодействат помежду си.

Децата на 6-годишна възраст могат все по-често да изразяват желание сами да се измиват, сресват, хранят и да избират дрехите си. Родителите и учителите е важно да насърчават тази независима грижа за себе си, като дават съответни насоки.

Емоционалната саморегулация се отнася до способността на детето да променя емоционалното си състояние, за да съответства или на това на другите (социално), или да направи детето по-комфортно в определена ситуация (социална и лична).

По време на шестата година от живота си детето преминава от гледане на емоциите от външна гледна точка към вътрешна гледна точка. Докато развива своите усъвършенствани езикови умения, 6-годишното дете развива и способността да регулира емоциите си. Емоционалната саморегулация се отнася до способността на децата да наблюдават, оценяват и модифицират емоционалните си реакции във всяка ситуация. Това е умение, което включва както реагиране на ситуации с емоции, които са социално приемливи, така и развиване на способността да задържа емоциите или да забавя спонтанните реакции, когато е необходимо. Темпераментът на детето оказва голямо влияние върху емоционалната саморегулация: децата, които са по-негативно

фокусирани, изпитват трудности за емоционална саморегулация, отколкото тези, които са фокусирани върху положителните аспекти на живота.

Развитието на емпатия е решаваща част от емоционалното и социалното развитие на 6-годишна възраст. Емпатията помага на детето да развие положителни връзки с връстници. Нейното формиране се влияе от темперамента на детето, както и от стила на възпитание. Децата, отглеждани в любящи домове с привързани родители, са по-склонни да развият чувство на съпричастност и алтруизъм, докато децата, отглеждани в условия на емоционална и физическа депривация (детските потребности са пренебрегвани), са по-агресивни и по-малко добри към другите.

Способността да се идентифицира с чувствата на друг човек помага за развитието на просоциално (социално положително) и алтруистично (полезно, благотворно или безкористно) поведение. Алтруистично поведение се случва, когато човек прави нещо, без да очаква нещо в замяна.

Играта е един от начините, по който децата развиват *взаимоотношения с другите*. Съществуват няколко типа игра и всеки тип надгражда последния в три стъпки. Несоциалната или самотна игра се появява в началото на детството, когато децата прекарват най-много време сами с предпочитани играчки. След това преминава към паралелна игра, когато децата започват да се интересуват от други деца, но предпочитат да играят сами и рамо до рамо. Децата, ангажирани в паралелна игра, ще седят едно до друго по време на игровата ситуация, но всеки ще участва в своята собствена дейност. И накрая, има асоциативна и кооперативна игра, в която децата започват да се ангажират помежду си, като обменят и споделят играчки и заедно създават игри.

Асоциативната и кооперативната игра се случва, когато децата се научат да общуват помежду си, като обменят и споделят играчки и заедно създават игри.

Шестгодишните деца започват да разбират, че хората имат мисли, чувства и вярвания, различни от техните собствени. Това умение е известно като интересубективност. Интересубективността се отнася до психологическата връзка между хората. На 6-годишна възраст детето осъзнава по-добре емоциите – както своите, така и тези на другите. То може да разбира сложни

концепции, като например да не наранява нечий чувства, чрез отправяне на директна критика към друг човек.

Приятелствата и другите социални връзки с връстници и възрастни стават по-сложни и придобиват по-голямо значение на тази възраст, тъй като шестгодишното дете те осъзнава по-добре света около себе си и ролята си в него.

Обобщение:

На 6-годишна възраст децата навлизат в света на „голямото дете“ с по-добър емоционален контрол и регулиране. Много от 6-годишните са „хора, които харесват“, които активно искат да се сприятеляват и да получават положителни отговори от възрастни.

В същото време 6-годишните деца все още са много в света на по-малките деца и могат да проявяват емоционални крайности, истерики и противоречия. Това е възрастта, когато много деца започват да изразяват чувствата си по смислен начин. Например, 6-годишно дете може да каже: „Не ми харесва, когато трябва да си лягам след обяда в детската градина“.

Децата също естествено изпитват съпричастност и 6-годишното дете, което вижда приятел в беда, може да каже: „Съжалявам, че си тъжен/а“. Ако дете на тази възраст е разстроено от нещо, то може просто да декларира какво мисли и да каже нещо от рода на: „Ядосвам ти се...“.

Когнитивно развитие на 6-годишна възраст:

Като беше отбелязано по-горе мозъчното развитие на 6-годишното дете на този етап се ускорява. Докато растат и се развиват, те стават по-любопитни към света около тях, започват да се интересуват повече от неговото изследване и започват да решават проблемите сами. Нещо повече в условията на предучилищното образование те разполагат с множество възможности да усвоят нови умствени умения и концепции.

Когнитивно развитие на 6-годишна възраст е повратна точка в познавателните умения или настъпването на конкретно-оперативното мислене. Тогава се появява по-логична и организирана мисъл, както и няколко ключови мисловни процеса, включително *обратимост, сериране и преходно заключение*.

Обратимостта е способността на 6-годишното дете да премине през поредица от стъпки и да ги обърне мислено, завършвайки в началото.

Серирането е способността на 6-годишното дете да подрежда артикули по количествено измерение, като височина или тегло.

Преходното заключение е релационна концепция, при която децата могат да разберат как обектите са свързани помежду си; например, ако кучето е бозайник, а боксьорът е куче, тогава боксьорът също трябва да е бозайник.

Важно е да се отбележи, че за този етап от развитието на мозъка обучението се осъществява най-ефективно чрез конкретни игрови преживявания.

На 6-годишна възраст етап децата:

- притежават разширени речниковите умения, чрез които изразяват достатъчно свободно своите интереси, мисли и чувства – обикновено с много подробности;
- използват езиковите умения като средство за социализация;
- могат да определят времевата перспектива на социалното си участие;
- наслаждават се на игрите със сюжети и с вдъхновение приемат различни роли;
- проявяват интерес като разпитват за случващото се в конкретната ситуация;
- разбират числови понятия (но все пак се нуждаете от опит с реални обекти);
- четат и пишат прости думи, изречения и текстове;
- измерват дължините на обектите, като използват по-къс обект като единица за дължина;
- разбират понятия от жизнения цикъл (например раждане и смърт);

- показват постепенно увеличаване на вниманието;
- демонстрират по-голяма информираност за обкръжението извън дома;
- имат умения за анализ на думи, за да разберат непознати думи при четене и писане;
- описват герои, нагласи и важни събития в историята, като използват ключови подробности.
- разказват по дадена тема, като предоставят някои факти и създават усещане за начало и край на историята.

Обобщение:

Когнитивното развитие на 6-годишна възраст е свързано с осигуряването на време и място за детето да се фокусира върху езиковите и математически компетентности.

Шестгодишното дете обръща особено внимание на детайлите. Това включва разглеждането на илюстрации в книги и слушането на приказки, за да се отговори на въпроса кой, какво, къде, кога, защо и как. То може да идентифицира поуката (морала и етиката) от художествения текст на истории, басни и приказки.

За да се поддържа оптималното развитие на мозъка на 6-годишните деца е важен режима на хранене. Децата се нуждаят от много плодове и зеленчуци, всеки ден. Може да им бъде позволено да получават от време на време захарно лакомство, но трябва да бъдат научени, че сладкишите са с високо съдържание на мазнини не са ежедневни хранителни продукти. Като част от редовната си диета, те трябва да имат здравословни закуски като ябълкови клинове и пълнозърнести бисквити.

Въведение в методиката на формирация психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група в детската градина при провеждане на Педагогическата практика „Утринна приказка“

При провеждането на педагогическата практика „Утринна приказка“ препоръчителната последователност включва отново **подготвителни, операционно-технологични и оценъчно-формиращи насоки**. Първите насоки са свързани с всички предварителни изисквания, които са изработени, апробирани и приложени в досегашната практика. Вторите е необходимо да бъдат съобразени с възрастовото развитие на детската личност и водещия мотив на основната дейност, а именно прилагане на формирация подход като основно средство за реализиране на заплануваните за деня дейности. Третите представляват потвърждение на заплануваното в подготвителните и точно изпълнение на операционно-технологичните насоки, а именно:

- утвърждаване на образователно пространство за провеждане на педагогическата практика „Утринна приказка“ ;
- предварително изработване на тематичен план как да се използва съдържанието или героите на приказката в последващите дейности планирани за деня по съответните образователни направления;
- създаване на необходимата атмосфера за начало на утринната приказка;
- правене на обща снимка за изготвяне на фото история в края на годината;
- съхраняване на материали, които да послужат за изработване на собствена детска книжка в края на годината от всяко дете;
- участието на родителите или представители на семейната общност да се извършва чрез доброволческа дейност, чрез снимка или директна видео връзка, осъществена чрез е-платформа;
- създаване на условия за драматизация на избрана от децата приказка заедно с родителите или с представители на семейната общност в края на годината.

- представяне постиженията на децата пред родителите и представители на семейната общност в края на годината и тържествено връчване на портфолио, отразяващо цялостното развитие на всяко дете.

Формирацията психолого-педагогически и методически практико-приложен модел на взаимодействие за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група в детската градина при провеждане на Педагогическата практика „Утринна приказка“ включва 5 основни методически опорни точки, както следва:

1. Избор на приказка по дадено начало, даден край, изгубено начало или изгубен край

- предназначен за активно включване на детето в дейността
- показва примерния резултат - съдържание, обем, последователност, речник, граматически форми
- достъпен по съдържание и форма

2. Идеен план на приказката

Включва основни въпроси, предварително подготвени от учителя, които са свързани със съдържанието и последователността на действията.

3. Идеини варианти за начало, изложение или край на приказката

Учителят, в процеса на дейността, предлага на децата да опишат какво и как ще разкажат. Препоръчително е да се използва в началото предварително подготвен план от учителя, а във времето и групово съставен план от учителя и децата. Преди да се премине към споделеното разказване, учителят обсъжда с децата основни въпроси от плана, като допуска, дори стимулира творчески отговори.

4. Избор на вариант за начало, изложение или край на приказката

Учителят и децата обсъждат и избират най-сполучливите предложения за начало, изложение или край на приказката, създават се условия за разказване.

5. Съставяне на приказка по дадено начало, даден край, изгубено начало, изгубен край

Учителят съобщава началото, изложението или края на приказката, а основните събития ги предлагат децата. Учителят дава само указания какъв да бъде разказът, задава въпроси след разказването за уточняване или допълване на разказа; подсказва думи и изрази, докато детето разказва; поправя допуснати грешки; дава словесна оценка на направените разкази (подчертава новото и ценното в съдържанието, артистизма на разказване, мимики, жестове). Заданието е формулирано така, че да формира в децата емоционално настроение, интерес и желание да съчиняват текстове, да се стимулира детското творческо въображение и критическо мислене.

Модел за съставяне на приказка с изгубен край (да отгледаш писател)

ДЕН	ФОРМИРАЩА ДЕЙНОСТ при съставяне на приказка С ИЗГУБЕН КРАЙ – С НАЧАЛО И ИЗЛОЖЕНИЕ	АНАЛИЗ
П	<p>Н.В. Това се практикува само през първата седмица на учебната година, за да се разпознаят основните моменти от развитието на действието – начало, изложение, край.</p> <p><u>Чрез анализ на художествения текст на конкретна приказка, децата се запознават с чувствата, настроенята и преживяванията на героите. Необходимо е вниманието на децата да се насочи към начина, по който авторът описва външния вид на героя, обстановката, в която се развива действието. Формират се умения за целенасочено наблюдение на обект от живата или неживата природа, с цел откриване на характерни негови особености, които след това ще бъдат описани: големина; цвят; материал, от който е направен; форма; ръст; цвят на косата и очите; изражение на лицето, поза на тялото, ако се описва човек или ако се описва животно неговата големина, вид, козина, очи, уши и др.</u></p> <p>Учителят споделя началото на приказка (битова, за животни или фантастична). Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието и последователността на действията.</p>	<p>-Препоръчително е да се използва слайд или картина, необходими за анализа, които да подпомагат прилагане на техниката:</p> <p>1 въпрос=100 отговора</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кой са героите? - Къде се развива действието? - Кога и какво се случва? - Кой герой как изглежда? - Кой от героите какви качества проявява и защо? - Кой от героите харесвате най-много и защо? <p>Учителят може да прочете и художествени произведения от други жанрове, но свързани с темата (стихотворения, гатанки, картини).</p>

В	Пред децата се поставя ясна формираща се цел - по дадени начало и изложение на приказката се провежда беседа, уточняваща развитието на сюжета, портретната характеристика, поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях - да предложат варианти за край на приказката.	Обсъждат кои предмети, животни, растения, материали присъстват в приказката. Обсъждат техните качества и избират кои ще бъдат техните герои. Техният избор е аргументиран от отговорите на въпроси: Как изглежда? Откъде го познават? Къде живее? Какво може да прави? Какви качества притежава?
С	Учителят разказва началото и изложението на приказката и изслушва примерни варианти за края на приказката.	Анализира се развитието на действието и се предлагат опорни думи за край на приказката.
Ч	Дете с помощта на учителя разказва началото, изложението и вариант на края на приказката.	Уточняват се елементите, свързани с края на приказката - мястото на развитие на случката, сезон, облеклото на героите, обстановката.
П	Дете с помощта на учителя разказва цялата приказка при спазване на жанровата специфика на сюжета по посока кои са героите, какво се случва и как завършва историята.	Представя се оригиналният художествен текст на приказката и предложението на децата.
	NB** След апробиране на 5 основни дейности на формиращия подход, заплануваните дейности за деня е необходимо да се проведат чрез използването ЦЕЛЕПОЛАГАЩИЯ модел	

Модел за съставяне на приказка с изгубено начало

ДЕН	ФОРМИРАЩА ДЕЙНОСТ при съставяне на приказка С ИЗГУБЕНО НАЧАЛО – С ИЗЛОЖЕНИЕ И КРАЙ	АНАЛИЗ
П	Н.В. Това се практикува само през първата седмица на учебната година, за да се разпознаят основните моменти от развитието на действието – начало, изложение, край. <u>Чрез анализ на художествения текст на конкретна приказка, децата се запознават с чувствата, настроенията и преживяванията на героите. Необходимо вниманието на децата е да се насочи към начина, по който авторът описва външния вид на героя, обстановката, в която се развива действието. Формират се умения за целенасочено наблюдение на обект от живата или неживата природа, с цел откриване на характерни негови особености, които</u>	-Препоръчително е да се използва слайд или картина, необходим за анализа, който да подпомага прилагане на техниката: 1 въпрос=100 отговора - Кои са героите? - Къде се развива действието?

	<p><u>след това ще бъдат описани: големина; цвят; материал, от който е направен; форма; ръст; цвят на косата и очите; изражение на лицето, поза на тялото, ако се описва човек или ако се описва животно неговата големина, вид, козина, очи, уши и др.</u></p> <p>Учителят споделя изложението на приказка (битова, за животни или фантастична). Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Кога и какво се случва? - Кой герой как изглежда? - Кой от героите какви качества проявява и защо? - Кой от героите харесват най-много и защо? <p>Може да прочете и художествени произведения от други жанрове, но свързани с темата (стихотворения, гатанки, , картини).</p>
В	<p>Пред децата се поставя ясна формираща се цел - по дадени изложение и край на приказката се провежда беседа, уточняваща развитието на сюжета, портретната характеристика, поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях - да предложат варианти за начало на приказката.</p>	<p>Обсъждат кои предмети, животни, растения, материали присъстват в приказка. Обсъждат техните качества и избират кои ще бъдат техните герои. Техният избор е аргументиран от отговорите на въпроси:</p> <p>Как изглежда? Откъде го познават? Къде живее? Какво може да прави? Какви качества притежава?</p>
С	<p>Учителят разказва изложението и края на приказката и изслушва примерни варианти за началото на приказката.</p>	<p>Анализира се развитието на действието и се предлагат опорни думи за начало на приказката.</p>
Ч	<p>Дете с помощта на учителя разказва изложението, края и варианта на началото на приказката.</p>	<p>Уточняват се елементите, свързани с началото на приказката - мястото на развитие на случката, сезон, облеклото на героите, обстановката.</p>
П	<p>Дете с помощта на учителя разказва цялата приказка при спазване на жанровите особености по посока кои са героите, какво се е случило и как е завършила историята.</p>	<p>Представя оригиналния художествен текст на приказката и предложението на децата.</p>
	<p>NB** След апробиране на 5 основни дейности на формирация подход, запланиваните дейности за деня е необходимо да се проведат чрез използването ЦЕЛЕПОЛАГАЩИЯ модел</p>	

Модел за съставяне на приказка по дадено начало

ДЕН	ФОРМИРАЩА ДЕЙНОСТ при съставяне на приказка ПО ДАДЕНО НАЧАЛО	АНАЛИЗ
<p>П</p>	<p>N.B. Това се практикува само през първата седмица на учебната година, за да се разпознаят основните моменти от развитието на действието – начало, изложение, край.</p> <p><u>Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им. Чрез наблюдение над художествения текст на конкретната приказка, децата се запознават с чувствата, настроенията и преживяванията на героите. Необходимо вниманието на децата е да се насочи към начина, по който авторът описва външния вид на героя, обстановката, в която се развива действието. Формират се умения за целенасочено наблюдение на обект от живата или неживата природа, с цел откриване на характерни негови особености, които след това ще бъдат описани: големина; цвят; материал, от който е направен; форма; ръст; цвят на косата и очите; изражение на лицето, поза на тялото, ако се описва човек или ако се описва животно неговата големина, вид, козина, очи, уши и др.</u></p> <p>Учителят споделя началото на приказка (битова, за животни или фантастична). Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им.</p>	<p>-Препоръчително е да се използва слайд или картина, необходим за анализа, който да подпомага прилагане на техниката:</p> <p>1 въпрос=100 отговора</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кой са героите? - Къде се развива действието? - Кога и какво се случва? - Кой герой как изглежда? - Кой от героите какви качества проявява и защо? - Кой от героите харесват най-много и защо? <p>Учителят може да прочете и художествени произведения от други жанрове, но свързани с темата (стихотворения, гатанки, музикални произведения, картини).</p>
<p>В</p>	<p>Пред децата се поставя ясна формираща се цел - по дадено начало на приказката се провежда беседа, уточняваща развитието на сюжета, портретната характеристика, поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях - да предложат варианти за изложение на приказката.</p>	<p>Обсъждат кои предмети, животни, растения, материали присъстват в приказка. Обсъждат техните качества и избират кои ще бъдат техните герои. Техният избор е аргументиран от отговорите на въпроси:</p> <p>Как изглежда? Откъде го познават? Къде живее? Какво може да прави? Какви качества притежава?</p>
<p>С</p>	<p>Учителят разказва началото и изложението на приказката, за да се подготвят варианти за нейния край.</p>	<p>Уточняват мястото на развитие на случката, сезон, облеклото на героите, обстановката. Анализира се какво е известно и какво би било продължението</p>

Ч	Дете с помощта на учителя разказва началото и изложението на приказката. Добавя избрания от него вариант за край на приказката.	Анализира се какво е известно и се предлагат опорни думи за край на приказката
П	Дете с помощта на учителя разказва началото и изложението на приказката. Добавя избраният от него вариант за край на приказката.	Представя оригиналния художествен текст на приказката и предложението на децата
	НВ** След апробиране на 5 основни дейности на формирания подход, заплануваните дейности за деня е необходимо да се проведат чрез използването ЦЕЛЕПОЛАГАЩИЯ модел	

Описание по дни на модела за съставяне на приказка по дадено начало

Понеделник

Учителят използва допълнителни ресурси: приказката „Човечето от нищо“ и стихотворението „Стъклените човечи“ – автор Джани Родари.

Човечето от Нищо

Имало някога едно човече от нищо. Имало нос от нищо, уста от нищо, дрехи от нищо и винаги се обувало в нищо. Тръгнало на път по едно шосе от нищо, което не водело никъде. Срещнало една мишка от нищо и я попитало:

— Не се ли страхуваш от котката?

— Не, разбира се — отговорила мишката от нищо. — В тази страна от нищо има само котки от нищо, които имат мустаци от нищо и нокти от нищо. Освен това аз уважавам кашкавала. Ям само дупките. Няма никакъв вкус, но са много сладки.

— Главата ме заболя — казало човечето от нищо.

— Това е глава от нищо: даже и да я удариш в стената, няма да те заболи.

Човечето от нищо искало да опита, потърсило стена, за да си блъсне главата, но стената била от нищо и тъй като се било засилило — паднало от другата страна. И от другата страна нямало съвсем нищо. Човечето от нищо така било уморено от всичкото това нищо, че заспало. И докато спяло, сънувало, че е човече от нищо и вървяло по един път от нищо и

срещнало една мишка от нищо и започнало и то да яде дупки от кашкавал и излязло, че мишката имала право: просто нямали никакъв вкус.

Джани Родари

Стъклените човеци

Къде ли е тази страна,
не знам, и не в туй е въпроса –
по-важното е, че във нея
човеците от стъкло са.
При това от стъкло най-чисто,
фино, изящно, чудесно!
Но стъклото, както се знае,
е крехко и чупи се лесно.
„Внимавай!“ – си казваш, но колкото
човек да си го повтаря –
чик! – стисваш ръка на някого,
и тичай да викаш стъкларя!
Но затова пък там хората –
нали са напълно прозрачни –
не могат да крият подлости
и разни планове мрачни.
Те в мозъците четат си,
Без даже уста да отварят,
и само си свалят шапките,
щом искат да разговарят.
Но понякога пак си ги слагат,
понеже – и туй е понятно –

да побъбриш с човек пет минутки
е винаги нещо различно.

Джани Родари

Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им. Чрез наблюдение над художествения текст на конкретната приказка, децата се запознават с чувствата, настроенията и преживяванията на героите. Необходимо вниманието на децата е да се насочи към начина, по който авторът описва външния вид на героя, обстановката, в която се развива действието. Формират се умения за целенасочено наблюдение на обект от живата или неживата природа, с цел откриване на характерни негови особености, които след това ще бъдат описани: големина; цвят; материал, от който е направен; форма; ръст; цвят на косата и очите; изражение на лицето, поза на тялото, ако се описва човек или ако се описва животно неговата големина, вид, козина, очи, уши и др.

- Кой са героите? – Героите са стъклените човеци.
- Къде се развива действието? – В една страна, която никой не знае къде се намира.
- Какво се случва? – Човек, който живее на Земята (обикновен човек) се среща със стъклени хора.
- Кога се случва? - Никой не знае кога се случва.
- Кой герой как изглежда? – Стъклените хора са направени от най-чисто, фино, изящно и чудесно стъкло. Те са крехки.
- Какви качества проявяват и защо? - Те са чупливи, защото са крехки. Те са прозрачни, защото са направени от стъкло. Могат да четат мислите си („те мозъците четат си“). Не могат да крият подлости. Имат си тайни знаци („само си свалят шапките, щом искат да разговарят“).
- Харесвате ли стъклените човеци или не ? Защо? – Аз ги харесвам, защото са прозрачни и могат да четат мисли. Аз не ги харесвам, защото те са чупливи. Ако му хвана ръката, за да си играем, мога да я счупя.

Ключови думи: фин, крехък, прозрачен, мрачни, стъклар, подлост

Учителят споделя началото на приказка (битова, за животни или фантастична).

Имало един прозорец. Казвали, че прилича на правоъгълник. Стоял си той на едно място в стаята на Мишо. На перваза имало саксия с красива орхидея. Мишо се грижел за нея. А прозорецът можел да вижда всичко!

Вторник

Пред децата се поставя ясна формираща се цел - по дадено начало на приказката се провежда беседа, уточняваща развитието на сюжета, портретната характеристика, поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях - да предложат варианти за изложение на приказката.

Провежда се беседа, свързана с развитието на случката

- *Кога се развива действието? – През пролетта, когато дърветата са обсипани с цвят и приличат на балерини с дантелени рокли, които танцуват на музиката от птичи гласове.*
- *Какво се случва? - Изведнъж прозорецът усеща силна болка. Чува се трясък. Стъклото се чути и пада на пода заедно с наранената орхидея.*

- *Кои са героите? – малките стъклени човечета, мишката от нищо, стъклено цвете, правоъгълник от стъкло*

Външност – прозрачен, страшен, красив, фин, изящен,

Умения –лети, променя цвета, променя формата си, чете мисли, вижда всичко

Качества – добър, весел, избухлив, гневен, срамежлив, честен, чуплив, лаком

Комункативна игра за развитие на въображението:

Ако си...

...Изхвърлено парче стъкло, разкажи за контейнера, в който живееш

...Ако си кръгло огледало в детската стая, как ще се чувстваш

...Ако си прозорец и стоиш на стената, какво виждаш оттам

Чрез тази игра децата отговарят на въпроси, свързани с развитието на действието.

Едно изхвърлено парче стъкло може да намери своя нов дом - прозрачен контейнер, в който живеят още много стъкълца. Там е забавно. Всички звънят, когато играят и светят, когато слънцето им е на гости.

Аз съм кръглото огледало в стаята на малкия Мишо. Всеки ден момчето си говори с мен. Никога не се чувствам самотно. Чувствам се важно, защото той всеки ден ме пита как

изглежда. Дали новата му прическа е модерна, дали пък се вижда дупката от падналия от дни зъб. Вчера гледаше тъжно в мен, защото знаеше, че се вижда сцепената му брада.

Аз съм прозорец. Казват, че приличам на правоъгълник. Винаги виждам всичко. И бързите автомобили, и забързаните пешеходци, и зелените дървета, и синьото небе. Виждам и как Васко си хвърля опаковката от вафла на улицата, и как голямото силно момче бута малкото момиченце. Ако някой пусне пердето или пък забравят да ме почистят съм самотен – не виждам!

Сряда

Учителят разказва началото и изложението на приказката, за да се подготвят варианти за нейния край.

Имало един прозорец. За него говорели, че прилича на правоъгълник и вижда всичко. И бързите автомобили, и забързаните пешеходци, и зелените дървета, и синьото небе. Виждал и как Васко си хвърля опаковката от вафла на улицата, и как голямото силно момче бута малкото момиченце. Ако пуснели пердето бил самотен – не виждал вече! Стоял си той на едно място в стаята на Мишо. На перваза имало саксия с красива орхидея. Мишо се грижел за нея. Било през пролетта. Дърветата били обсипани с цвят. Приличали на балерини с дантелени рокли, които танцували на музиката от птичи гласове.

Изведнъж прозорецът видял летяща гумена топка и усетил силна болка. Чул се трясък. Стъклото се счупило и паднало на пода заедно с наранената орхидея.

Обсъждат се позиции на героите в края на приказката.

- Как се чувства прозорецът? – Той е наранен. Боли го. Вече не може да вижда. Изплашен е от летящата към него топка. Чувства се виновен за това, че е наранил нежната орхидея.
- Как се чувства орхидеята? – Тя е изплашена и изненадана.
- Къде е Мишо? – Мишо е в детската градина.
- Какво се случва, когато Мишо се прибира вкъщи? – Той влиза в стаята си, вижда орхидеята и разпилените парчета стъкло по пода.
- Какво прави момчето? – Втурва се към орхидеята, взима я в ръце и ѝ говори нежно. Събира внимателно парчетата от счупения прозорец. Поглежда навън. Но нищо не вижда.
- Защо не вижда нищо? – Очите му са пълни със сълзи.

Четвъртък

Дете с помощта на учителя разказва началото и изложението на приказката. Добавя избрания от него вариант за край на приказката.

Петък

Дете с помощта на учителя разказва началото и изложението на приказката. Добавя избраният от него вариант за край на приказката.

Представя се оригиналния край на приказката и предложенията на децата.

Прозорецът, който вижда всичко

Имало един прозорец. За него говорели, че прилича на правоъгълник и вижда всичко. И бързите автомобили, и забързаните пешеходци, и зелените дървета, и синьото небе. Виждал и как Васко си хвърля опаковката от вафла на улицата, и как голямото силно момче бута малкото момиченце. Ако пуснели пердето бил самотен – не виждал вече! Стоял си той на едно място в стаята на Мишо. На перваза имало саксия с красива орхидея. Мишо се грижел за нея. Било през пролетта. Дърветата били обсипани с цвят. Приличали на балерини с дантелени рокли, които танцували на музиката от птичи гласове.

Изведнъж прозорецът видял летяща гумена топка и усетил силна болка. Чул се трясък. Стъклото се счупило и паднало на пода заедно с наранената орхидея.

Мишо се прибрал от детската градина, влязъл в стаята си, видял орхидеята и разпилените парчета стъкло по пода. Втурнал се към нея, взел я в ръце и ѝ заговорил нежно. Събрал внимателно парчетата от счупения прозорец. Погледнал навън през него, но нищо не видял. Очите му са пълни със сълзи.

Модел за съставяне на приказка по даден край

ДЕН	ФОРМИРАЩА ДЕЙНОСТ при съставяне на приказка ПО ДАДЕН КРАЙ	АНАЛИЗ
П	<p>Н.В. Ако е необходимо, това да се практикува и през втората седмица на учебната година, за да се разпознаят основните моменти от развитието на действието – начало, изложение, край.</p> <p><u>Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им. Чрез наблюдение над художествения текст на конкретната приказка, децата се запознават с чувствата, настроенията и преживяванията на героите. Необходимо вниманието на децата е да се насочи към начина, по който авторът описва външния вид на героя, обстановката, в която се развива действието. Формират се умения за целенасочено наблюдение на обект от живата или неживата природа, с цел откриване на характерни негови особености, които след това ще бъдат описани: големина; цвят; материал, от който е направен; форма; ръст; цвят на косата и очите; изражение на лицето, поза на тялото, ако се описва човек или ако се описва животно неговата големина, вид, козина, очи, уши и др.</u></p> <p>Учителят споделя края на приказка (битова, за животни или фантастични). Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им.</p>	<p>Препоръчително е да се използва слайд или картина, необходим за анализа, който да подпомага прилагане на техниката:</p> <p>1 въпрос=100 отговора</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кои са героите? - Къде се развива действието в неговия край? - Кога и какво се случва в края? - Кой герой как изглежда в края ? - Кой от героите в края какви качества проявява и защо? - Кой от героите в края харесвате най-много и защо? <p>Може да прочете и художествени произведения от други жанрове, но свързани с темата (стихотворения, гатанки, музикални произведения, картини).</p>
В	<p>Пред децата се поставя ясна формираща се цел - по дадения край на приказката се провежда беседа, уточняваща развитието на сюжета, портретната характеристика, поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях – да предложат варианти за начало и изложение на приказката.</p>	<p>Обсъждат кои предмети, животни, растения, материали присъстват в приказката в нейния край и изложение. Обсъждат техните качества и избират кои ще бъдат техните герои. Техният избор е</p>

		аргументиран от отговорите на въпроси: Как изглежда? Откъде го познават? Къде живее? Какво може да прави? Какви качества притежава?
С	Учителят разказва изложението и края на приказката, за да подготвят варианти за началото на приказката заедно с децата.	Уточняват мястото на развитие на случката, сезон, облеклото на героите, обстановката. Анализира се какво е известно и какво би било развитието на действието в приказката
Ч	Дете с помощта на учителя разказва вариант на приказката с избрано от него начало и изложение. Осъждат се позициите на героите.	Анализира се какво е известно и се предлагат опорни думи за изложението на приказката
П	Дете с помощта на учителя разказва цялата приказка при спазване на жанровите особености по посока кои са героите, какво се е случва и как започва историята.	Представя оригиналния художествен текст на приказката и предложението на децата
	НВ** След апробиране на 5 основни дейности на формирация подход, заплануваните дейности за деня е необходимо да се проведат чрез използването ЦЕЛЕПОЛАГАЩИЯ модел	

Описание по дни на модела за съставяне на приказка по даден край

Понеделник

Учителят споделя края на приказка (битова, за животни или фантастична). Провежда беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им.

.... Точно тогава пред мен спря едно червено конче. Генерал Череша ме грабна здраво и ме заведе до кораба.

Ето ме сега тук ! С подарък – червена ябълка за теб!

Учителят чете научнопопулярен текст за планетата Марс

Марс

Ние живеем на планетата Земя. Когато погледнем към небето, можем да видим червена точка, подобна на звезда. Това е планетата с име Марс. Астрономите в далечното минало са ѝ дали това име, защото цветът ѝ е като този на кръвта, а Марс е името на бога на войната.

При наблюдение с телескоп добре се вижда замръзналата вода по полюсите.

Два космически кораба са кацали на нея (в тези кораби не е имало хора). С тяхна помощ учените разбрали, че повърхността на Марс е много студена и е покрита с различни по големина скали. Има и долини, и планини и вулкани. Най- високият вулкан е 25 метра!

Около Марс се движат две луни, които могат да се видят само с телескоп.

речник

астроном – учен, който изучава небесните тела

телескоп – уред, с чиято помощ се виждат по-ясно много отдалечени предмети

вулкан – планина, от която изригва огън, лава

Обсъждат плодове и зеленчуци с червен цвят и техния вкус.

Домати –сочни, розови, червени, кръгли, продълговати, меки, благородни

Ягоди – вкусни, апетитни, горделиви, ароматни, мили, дружелюбни, привлекателни

Ябълки – кисели, сладки, хрупкави, силни, здрави, твърди

Череша – с голямо кръгло сърце, сочни, неизтощими, едри,

Малини –нежни, чувствителни, сладки, уханни, приветливи, кротки

Вторник

Пред децата се поставя ясна формираща се цел - по дадения край на приказката се провежда беседа, уточняваща развитието на сюжета, портретната характеристика, поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях – да предложат варианти за изложение на приказката.

Беседа:

На коя планета се намира кралството? Защо?
Как се казва краля? А кралицата?
Могат ли да правят вълшебства?
Кой още живее на тази планета?
Имат ли стражи? Кой ги пази?
С какво се разхождат из кралството?
Водят ли битки или живеят мирно?
Гостоприемни ли са?
Ти как стигна до това кралство, преживя всичко това и отново си при нас?
Сънува ли?
Имаш вълшебни предмети, които ти помагат или си добър фантазьор?

Речник

Стражи – човек, който е на пост, за да охранява, да пази

Свита – лица, които се движат заедно с важни личности (кrale, царе, принцове)

Ключови думи: Непозната планета, кралство, Домати, Ягоди, Ябълки, Череша

Сряда

Учителят разказва изложението и края на приказката, за да подготвят варианти за началото на приказката заедно с децата.

Моята ракета кацна в кралството на червените войни – домати, всякакви – малки, големи, продълговати, сплескани, ароматни. Разхождат се по зелените улици, блъскат се, мачкат се и стават все повече и повече.

Точно в 12 часа на обяд се появи Дон Домат с Донатела Доматина в каляска от зелени листа, дърпани от шест зебри на червени ленти. Битката веднага спря и всички домати направиха по шест премятания напред и девет премятания назад.

Исках да ги снимам, но верните стражи на Донатела – малките червени ягодки напръскаха мен и апарата ми с ароматен червен сок. След това в ръцете си вече имах голяма червена ябълка вместо апарат за снимки.

Точно тогава пред мен спря едно червено конче. Генерал Череша ме грабна здраво и ме заведе до кораба.

Ето ме сега тук ! С подарък – червена ябълка за теб!

Провежда беседа, подготвяща варианти на начало на приказката

На коя планета попада героят? С какво се движи?

Кои жители водят битки по между си? Как воюват?

Кога кралят и кралицата се разхождат из кралството?

Как изглежда каляската им?

Успява ли гостенчето да снима невероятното кралство? Защо?

Носи ли някакъв подарък за своите приятели на Земята?

Четвъртък

Дете с помощта на учителя разказва вариант на приказката с избрано от него начало и изложение. Осъждат се позициите на героите.

Как се чувства гостенчето в непознатото кралство? –изненадан, учуден, доволен, притеснен, уплашен, радостен

- Какво се случва по време на битка? – Червените войници пеят; плачат; блъскат се; стават все повече; изчезват, когато се появяват кралят и кралицата.
- Как се чувства по време на битката? – застрашен, притеснен, весел,
- Доволен ли е от неочакваното пътешествие?
- Исква ли да отиде пак?

Петък

Дете с помощта на учителя разказва цялата приказка при спазване на жанровите особености по посока кои са героите, какво се е случва и как започва историята.

Червеното кралство Марс

Виждаш ли малката червена точка в ясното небе? Тази сутрин се върнах от там. Всъщност това е планетата Марс. Това е планетата на невероятните битки.

Моята ракета кацна в кралството на червените войни – домати, всякакви – малки, големи, продълговати, сплескани, ароматни. Разхождат се по зелените улици, блъскат се, мачкат се и стават все повече и повече.

Точно в 12 часа на обяд се появи Дон Домат с Донатела Доматина в каляска от зелени листа, дърпани от шест зебри на червени ленти. Битката веднага спря и всички домати направиха по шест премятания напред и девет премятания назад.

Исках да ги снимам, но верните стражи на Донатела – малките червени ягодки напръскаха мен и апарата ми с ароматен червен сок. След това в ръцете си вече имах голяма червена ябълка вместо апарат за снимки.

Точно тогава пред мен спря едно червено конче. Генерал Череша ме грабна здраво и ме заведе до кораба.

Ето ме сега тук ! С подарък – червена ябълка за теб!

**ЧЕК-ЛИСТ ЗА ОЦЕНКА НА
ПСИХОСОЦИАЛНИТЕ РАЗВИТИЙНИ ПОСТИЖЕНИЯ
НА ДЕТЕ ОТ ЧЕТВЪРТА ВЪЗРАСТОВА ГРУПА**

Дата на диагностичната оценка:.....

Име на детето:

Педагогически екип:

Име на детската градина:.....

Населено място:.....

ИНДИКАТОРИ ЗА ПСИХОСОЦИАЛНИ РАЗВИТИЙНИ ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕТЕТО ОТ ЧЕТВЪРТА ВЪЗРАСТОВА ГРУПА	ОЦЕНЪЧНИ СТЕПЕНИ			
	1	2	3	4
Група А: ПОЗНАВАТЕЛНО РАЗВИТИЕ				
1/ Разбира основния сюжет в различни познати текстове и разказва кратки истории, като използва подходящ времеви речник;				
2/ Съставя устно кратък описателен текст и използва думи с абстрактно значение;				
3/ Конструира сложни изречения по нагледна и словесна основа;				

4/ Преразказва приказка или разказ, като импровизира реплики и използва подходящи невербални средства за комуникация;				
5/ Сравнява обекти по техни признаци: дължина, височина и ширина и намира мястото на пропуснат обект в сериационна редица;				
6/ Определя пространствените отношения (вътре, вън, между, затворено, отворено) и взаимното разположение на обекти (над, под, пред, зад, до, върху, на и др.);				
7/ Използва пространствени термини за посоки, местоположения, разстояния и пространствени отношения (надясно/наляво; нагоре/надолу; отпред/отзад; близо/далеко; по-рано/по-късно; редом, по средата, на върха, горе вляво, долу вдясно; отпред вляво и др.);				
8/ Разбира разликата между ролеви и реални взаимоотношения.				
9/ Изразява собствените си мисли ясно и конкретно, взема предвид идеите на другите;				
10/ Разпознава професии от различни области и тяхното значение за живота на хората – строителство, сигурност, обществен транспорт и др.				
Балова оценка група А:				
Група Б: ЕМОЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ	1	2	3	4
1/ Взаимодейства с възрастни и връстници, като отчита настроението им и свързва това настроение с причини, които го пораждат;				
2/ Избягва конфликтите и при необходимост ги разрешава;				
3/ Сравнява състояние на здраве и на болест;				
4/ Проявява толерантност към деца и възрастни с различия;				
5/ Изразява своето право на избор и инициатива сред другите;				
6/ Съотнася постъпките на герои от литературно произведение към собствения си опит.				

7/ Участва в драматизиране на приказки и разкази.				
8/ Възприема събирането като практическо добавяне, а изваждането като отнемане на част от група.				
9/ Демонстрира все по-голяма независимост и увереност.				
10/ Избира игрови действия съобразно особеностите на играчките, предметите за игра и игровата ситуация.				
Балова оценка група Б:				
Група В: СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ	1	2	3	4
1/ Назовава точния си адрес. Притежава необходимия речник за описване на места и посоки, описва и представя лесен път или „маршрут“ до вкъщи.				
2/ Свързва по форма обекти от околната среда и познати геометрични фигури.				
3/ Познава, назовава и подрежда дните на седмицата в тяхната последователност; месеците на годината, отнасящи се до всеки сезон; използва часовника като уред за измерване на времето.				
4/ Има конкретна представа за "социалната роля" ученик;				
5/ Партнира на учителя и си сътрудничи с връстниците.				
6/ Разбира и демонстрира необходимото различно поведение и спазване на правила, когато е на улицата, в заведение за хранене, на мястото за отдих, на мястото за развлечения;				
7/ Разпознава професии от различни области и тяхното значение за живота на хората – строителство, сигурност, обществен транспорт и др.				
8/ Назовава лични, официални и национални празници, местни обичаи и традиции.				
9/ Изразява своето право на избор и инициатива сред другите;				

10/ Обяснява природозащитната дейност на човека и грижите за чиста природна среда.				
Бал оценка група В:				
Общ бал:				

ОБРАБОТКА И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Инструкция за обработка на суровите данни:

Сумирайте балова оценка за всяка група психосоциални развитийни индикатори на съответното дете и я нанесете в графата ‘общ бал’.

Количествена и качествена интерпретация на общата балова оценка:

1/ Максималният бал за всяка група психосоциални развитийни индикатори е 40т., а минималният 10т.

2/ Провеждането на диагностичната процедура е два пъти през учебната (м. януари и м. май) 2021 г. – 2022 г. и служи за проследяване на постиженията в познавателното, емоционалното и социалното развитие на 6 годишното дете.

КАРТА ЗА ОЦЕНКА/САМООЦЕНКА

Уважаеми колеги,

Това проучване се реализира във връзка с провеждане на мониторинг върху апробирането на Педагогическа практика „УТРИННА ПРИКАЗКА” в четвърта група на детската градина (формиращ психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група в детската градина).

Екипът разработил модела събира информация относно ефективността на т. нар. „формиращ подход“ върху реалното участие на всяко дете в зададената конкретна дейност от седемте образователни направления и неговото познавателно, емоционално и социално развитие с оглед успешен преход в началната училищна степен.

Процесът на събиране на информацията е трифазен (учители, директори, експерти от РУО). Това позволява обективизирането на обобщения за качеството на педагогическата практика „Утринна приказка” върху основата на три независими експертизи.

Честотата на събиране на информацията е по-следната схема*:

1. **Група на учителите от четвърта група, включени в апробацията на педагогическа практика „Утринна приказка”:** работи по Карта за оценка/самооценка всеки месец през учебната 2021-2022г. Всеки учител съхранява попълнените месечни екземпляри на Карта за оценка/самооценка в своето *Портфолио* (Портфолио на учителя).

2. **Група на директорите на включените в апробацията на модела детски градини:** работи по Карта за оценка/самооценка на всеки два месеца от учебната 2021-2022г. Първата Карта се попълва в края на м. октомври 2021г. Останалите оценки са както следва: края на м. декември 2022г., края на м. февруари 2022г., края на м. април, 2021г. Всеки директор на детска градина съхранява попълнените екземпляри на Карта за оценка/самооценка в *Книга за контрол на директора*.

3. **Група на експертите от РУО, на включените в апробацията на модела региони (София, Пазарджик, Плевен, Сливен и Велико Търново):** Експертът от РУО работи с инструмента Карта за оценка/самооценка, съответно три пъти през учебната година, а именно: в края на м. октомври, 2022г., в края на м. февруари 2022г. и в края на м. май 2022г. Експертите от РУО съхраняват попълнените карти в *документацията за тематична годишна проверка на съответната детска градина*.

КАРТА ЗА ОЦЕНКА/САМООЦЕНКА

Инструкция:

Предлагаме на Вашето внимание **Карта за оценка/самооценка**. Целта на предлагания инструмент е да отчете Вашата индивидуална оценка за ефективността на педагогическата практика „Утринна приказка” за прилагане на формирания подход в четвърта група на ДГ (цялостно развитие на детето на база игровия механизъм).

Инструментът за самооценка е в три сектора:

- ✓ **Сектор А** – Планиране и подготовка на формирания психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта група в детската градина при провеждане на ПП „Утринна приказка“.
- ✓ **Сектор Б** – Организционни и дидактически моменти за провеждане на **формирания разказ**, като водещ елемент на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група на детската градина.
- ✓ **Сектор В** – Методика на провеждане на формирания психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група

Оценяването/самооценяването е по обща балова скала, разпределена в три оценъчни критерии:

- 3 – качествено приложима практика
- 2 – приложима практика
- 1 – неприложима практика

Обща информация

Моля, отбележете категорията, към която принадлежите!

✓ Учител в четвърта група „.....” от ДГ
„.....”.

✓ Директор на ДГ
„.....”.

✓ Експерт РУО от гр.
.....

Моля, отбележете вида на населеното място, където е ситуирана образователната институция!

✓ Областен град
.....

<p>✓ Община</p> <p>.....</p> <p>✓ Малко населено</p> <p>място/село.....</p>

№	Съдържание	Балова оценка
	<p>Сектор А</p> <p>Планиране и подготовка на формация психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта група в детската градина при провеждане на ПП „Утринна приказка“</p>	
1	Учителят е създал подходящо образователно пространство за провеждане на педагогическата практика „Утринна приказка“.	
2	Учителят предварително е изработил тематичен план как да се използва съдържанието или героите на приказката в последващите дейности планирани за деня по съответните образователни направления.	
3	Учителят е организиран въвеждане и представяне на госта (ако е предвидено за деня), а при форсмажорни обстоятелства е осигурил негова снимка или директна електронна връзка.	
4	Учителят е създал необходимата атмосфера за начало на утринната приказка.	
5	Учителят е организиран документирането на ПП „Утринна приказка“, чрез обща снимка, която да приложи във фото история в края на годината;	
6.	Учителят е подготвил условия за съхраняване на материали за изработване на първа детска книжка в края на годината от всяко едно дете;	
7.	Учителят е запланивал период за представяне постиженията на децата пред представители на семейната общност в края на годината;	
8.	Учителят предварително е работил с децата върху уменията им за драматизация на избрана от тях приказка и е запланивал в края на годината тя да бъде публично представена, с участието на представители на семейната общност.	
	<p>Сектор Б</p> <p>Операционно-технологични моменти за провеждане на формация разказ, като водещ елемент на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група на детската градина</p>	
9.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят предварително е разработил Образец на приказка със зададено начало или край (предназначен за подражание и заимстване от децата; еталон за очаквания резултат от дейността – съдържание, обем, последователност, речник, граматически форми; достъпен по съдържание и форма).	
10.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е подготвил План на приказката (съставен във въпросителна или повествователна форма, която да стимулира диалогичната или монологичната реч).	

11.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е осигурил условия за Възпроизвеждане на плана , като обсъжда с децата основни въпроси от плана, като стимулира творчески отговори.	
12.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е провел Групов анализ на приказка , като (1) е предложил на децата да отговарят на въпросите от плана, (2) изслушал отделни отговори, (3) обсъдил и повторил някои от тях като начало/край на предстоящата приказка, (4) заедно с децата е избрал най-сполучливите отговори на поставените в плана въпроси въпроси, (5) съединил ги е като е включил и свои изречения и мисли относно началото/края на приказката, (6) споделил е цялата приказка, (7) приканил е децата за споделено разказване.	
13.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е преминал към Съставяне на приказка по части (по дадено начало, по даден край) като е съобщаил началото или края на приказката и е насърчил децата да дадат своите предложения за основните събития.	
14.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е предложил вариант на сюжета, на обстоятелствата на действие и финала на приказката. Заданието е поставено така, че да формира в децата емоционално настроение, интерес и желание да съчиняват текстове и да стимулира детското творческо въображение и критическо мислене.	
15.	В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е дал указания какъв да бъде разказът (подробен, кратък, по дадено начало, по даден край); задал е въпроси след разказването за уточняване или допълване на разказа; подсказвал е думи и изрази, докато детето разказва; поправял е допуснати грешки; дал е словесна оценка на направените разкази (подчертал е новото и ценното в съдържанието, артистизма на разказване).	
	Сектор В Методика на провеждане на формирация психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група	
16.	(П) В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е споделил началото/края на приказка (битова, за животни или фантастична и др.). Провел е беседа, уточняваща героите, техния външен вид, качествата им, мястото на действието, последователността на действията, началото, развитието и края им.	
17.	(В) В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е поставил пред децата ясна формираща се цел по дадено начало/край и изложение – какво ще се изразява чрез приказката, за кого е предназначена и какво е съдържанието ѝ. При изграждането на образите учителят е насочил децата към портретната характеристика, повествование за поведението на героите, психологическа характеристика за разкриване преживяванията им и взаимоотношенията между тях.	
18.	(С) В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е презентирал началото/края и изложението на приказката, за да подготвят децата варианти за края/началото на приказката.	

19.	(Ч) В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е презентирал началото/края и изложението на приказката, като е обсъдил с децата позициите на героите и края на приказката.	
20.	(П) В процеса на провеждане на ПП „Утринна приказка“ в четвърта група учителят е осигурил условия на децата да разкажат цялата приказка при спазване на жанровите особености по посока кои са героите, какво се е случило и как би завършила историята.	
21.	При оценяване на формиращите разкази на децата учителят плавно е преминал към заплануваните дейности за деня (чрез използване на ЦЕЛЕПОЛАГАЩИЯ модел на ПП „Утринна приказка“.	

Препоръчителни авторски приказки и истории

1. Поредица „Франклин“ – 30 книжки

„Франклин тръгва на училище“

Франклин е голям приятел на децата и винаги е готов да помогне – с любов и доброта. Книжка след книжка пред малките читатели е се разкрива светът на симпатичното костенурче – неговото семейство и приятелите му, съседите, нещата, които харесва и които не харесва, любимите му играчки, страховете му, радостите му, притесненията му. И заедно с него децата ще научат как да се справят със страха си от тъмнината, с лошите си настроения, с плашещите гръмотевици, с тръгването на училище, ще се научат да подреждат стаята си, да се забавляват, но и да се грижат за близките и приятелите си. Когато си придружен от приятел, всичко е по-лесно.

2. Кристина Бътлър, Тина Макногън, поредица „Малкото таралежче“, 8 книги

Ежко обича своята червена шапка, обича да се разхожда в гората, но най-много обича своите приятели. С тях всичко е по-хубаво, а приключенията нямат край.

Всяка от историите помага на децата да намерят отговори на въпроси, с които се сблъскват в ежедневието си, и ги учи как да преодоляват препятствията по пътя си.

3. Поредица „Финдъс и Петсън” – 9 книги

Старият Петсън си няма никого и е много самотен и тъжен. Един ден неговата съседка му донася кашон с надпис "Зелен грах "Финдъс". Но в кашона няма грах, а малко коте. То става приятел на Петсън и любимец на децата в много страни по света.

- *Невероятните бъркотии, които котарачето Финдъс забърква, забавляват децата и ги превръщат в заклетии фенове на хубавата книга.*
- *Великолепните илюстрации доставят истинска наслада на децата с многобройните детайли и с фантастичната изобретателност на автора си.*
- *Веселите случки с Финдъс и Петсън развиват въображението и възпитават умения да се цени приятелството, привързаността между близките и грижата един за друг.*

4. Поредица „Писма от Феликс” – 7 книги

Феликс – плюшеното зайче на Софи, пътешества по света и ѝ изпраща писма с разкази за приключенията си и местата, които посещава. Писмата, заедно със снимки, рисунки и карти от пътешествията са оформени като пощенски пликосе с марки и печати. Забавни истории, които отвеждат децата на различни места по света и разказват за историята, културата, обичаите и начина на живот на хората там.

5. Поредица „Боско – омайният свят на Тони Улф. Във Вълшебната гора” – 8 книги

Децата ще опознаят вълшебната гора и ще се забавляват с приключенията на нейните обитатели. В тази гора кипят усилен труд и весели празненства. Всички се стараят да си помагат един на други превъзможват трудностите с усмивка и изобретателност. Великолепните илюстрации на Тони Улф не само помагат на децата с лекота да прекрачат във Вълшебната гора, но и развиват въображението им, вниманието към детайла и уменията да разбират и боравят с образи.

6. Поредица „Библиотека „Славейче” – 12 книги

Поредицата включва 12 отделни книги на различни теми - от пирати до принцове и принцеси или митични животни. Всяка книга съдържа няколко отделни истории, като след всяка има забавни задачи и занимания, целящи да подпомогнат децата да разберат по-добре прочетеното и да направят първите си крачки (макар и на игра) в анализирането на текст.

Книгите са подходящи както за начинаещи читатели, така и за деца, които все още не могат да четат.

7. Сали Гриндли, Пени Дан, „За какво са приятелите”

Защо приятелите са приятели? Лисичето Фиги и мечокът Джеферсън ще ви покажат. Истинските приятели играят заедно и винаги си помагат. Истинските приятели споделят радости и тревоги. Истинските приятели прощават от сърце.

Сборник с няколко сгряващи сърцето истории за приятелството.

8. Ани Силвестро, „Читателският клуб на Зайко”

През топлите летни дни Зайко обича да се промъква до библиотеката. Скрит зад храстите, той слуша в захлас историите, които една мила госпожица чете на децата, насядали на полянката до входа. Но лятото свършва, става студено и часът за приказки се връща в библиотеката. Зайко не знае какво да прави. Той вече не може без книги! И ето, че се впуска в едно голямо приключение, което променя живота на горските му приятели и им разкрива радостта от четенето.

9. „Историите на Зайко от Долината на морковите”

Той живее в най-красивата, най-спокойна и най-слънчева долина, където растат най-големите, най-вкусни и най-оранжеви моркови на света. Има розово носле, дълги бели уши и е голям сладкодумец. Казва се Зайко и има цял куп интересни истории за вас...

10. Дейвид Личфийлд, „Мечокът и пианото”

„Мечокът и пианото“ е книга за мечтите, които ни отвеждат далече от дома, и за онези, които остават и ни чакат да се върнем.

Книгата е носител на престижната британска награда за детски книги „Уотърстоунс“ в категорията картинна книга за 2016 г.

11. Дейвид Личфийлд, „Кученцето, цигулката и приятелството”

Трогателен разказ за приятелството, което остава в сърцата ни за цял живот, в добри и в лоши времена.

12. Дейвид Личфийлд, „Мечокът, пианото, мечето и горският концерт”

Трогателна история, която ни кара да се замислим за известността и славата. Уви, те са временни, но хубавата музика и приятелството остават завинаги в сърцата ни.

13. „Приключенията на доктор Томсън”

В едно обикновено селце, близо до една вековна гора живее един необикновен човек, който говори с животните. Името му е Тим Томсън. Наричат го също Доктор на животните...

14. Дора Тот, „Приключенията на понито Бриз и неговите приятели” – 4 книги

Във фермата край тополите постоянно се случва нещо интересно и винаги е шумно и весело. Независимо дали навън се сипят снежинки, или сред дъх на пролетни цветя щъркелът Дългоклюн се завръща от Африка, Бриз и приятелите му – моличенцето Борчи, козелът Вироглаво, агънцето Йоши, никога не скучаят. А богатите илюстрации ще помогнат на малките читатели с лекота да се пренесат в уютната ферма край тополите и с интерес да изслушат приказките.

15. Лиляна Дворянова, „Слончето, което искаше да лети”

За какво са приятелите, ако не за да ти помогнат да изпълниш мечтите си? За какво са мечтите, ако изгубиш сърцето си? За какво е сърцето ти, ако си пълен с мъгла?

Едно парцалено слонче и една вярна мишка в красива парцалена история с различни краища.

16. Александра Георгиева, поредица „Агата” – 12 книги

С какви ли предизвикателства ще се сблъска Агата през първата си година в училище? Да попаднеш в нова и непозната среда е вълнуващо, и още как! А годината обещава да е емоционална и за нейните приятели, за мама, татко и баба, както и за любимия ѝ котарак Балтазар.

Поредица, с която децата хем ще се забавляват, хем ще учат нови неща за себе си и за света, който ги заобикаля.

Класически приказки и басни

1. „Басните на Езоп”

В книгата са включени 16 от най-хубавите езопови басни. Преразказани увлекателно и с чувство за хумор и живописно илюстрирани, те ще оставят у малките читатели незабравим спомен за първата им среща с непреходната мъдрост на Езоп.

2. „Приказки”, т. 1

Включва 47 от най-популярните и обичани приказки и басни на всички времена, събрали в себе си въображението и мъдростта на вековете.

3. „Вечните книги на детството”

Адаптации по световни шедьоври на детската класика за деца: „Питър Пан“, „Алиса в Страната на чудесата“, „Островът на съкровищата“, „Вятърът във върбите“, „Черния красавец“, „Вълшебникът от Оз“. Подходящи са и за четене на глас от възрастни на деца, които още не могат да четат. Всяка от адаптациите е илюстрирана от различен художник. Представени са основните сцени от развитието на разказа, което позволява децата да правят преразказ с опората на илюстрациите.

4. „Вечните приказки”

Включва 11 класически приказки, включително адаптации на „Пинокио” и „Книга за джунглата”. Подходящи са за четене на глас от възрастни на деца, които още не могат да четат самостоятелно. Богатите илюстрации представят основните моменти от всяка приказка.

5. Колекция „Незабравими приказки” – 3 книги

„Приказна съкровищница”, „Приказен свят”, „Вълшебни приказки”

Великолепно илюстрирани сборници с приказки на най-известните световни сладководумци – Шарл Перо, братя Грим, Ханс Кристиан Андерсен